

Maandag 29 april 1918 – enige editie

De grote slag in Frankrijk.

Berlijn, 28 april. Officieel middagbericht. Op het gevechtsveld in Vlaanderen week de vijand naar achterwaartse linies uit.

Ten zuiden van Langemark ging hij over de Steenbeek, ten oosten van Ieper tot in zijn stellingen van het jaar 1914, bij Zillebeke nog daar voorbij terug. Krachtig opdringend dwongen wij de vijand meermaals tot vechten. Belgen en verscheidene honderden Engelsen namen wij daarbij gevangen.

De linie, die we hebben bereikt, loopt van een punt ten zuidwesten van Langemark en ten westen van de Steenbeek naar Verloren Hoek, en van daar over Hoge, Zillebeke en Voormezele. (Deze linie nadert – bij Zillebeke – tot op ongeveer 2,3 km van Ieper. Redactie NRC). Heuvel 60, waar in vroegere jaren zo verbitterd om gestreden is, is in ons bezit.

In het vak van de Kimmelberg krachtige werkzaamheid van de artillerie. Nadat zij, in de avond van vrijdag, de tegenaanvallen der Fransen op de westelijke helling van de berg had afgeslagen, ging onze infanterie uit eigen beweging de afgeslagen vijand achterna en bestormde zij de plaats Loker.

Berlijn, 29 april. Officieel: Op het slagveld in Vlaanderen is de geschutstrijd van gistermiddag af aangewakkerd.

De bij de bestorming van de Kimmelberg behaalde buit is gestegen tot meer dan 7100 gevangenen, onder wie 181 officieren, 53 kanonnen en 233 machinegeweren.

Berlijn, 29 april. De Duitsers staan 1300 meter van de stadsmuur van Ieper.

Londen, 28 april. Officieel ochtendbericht. Gisteren na de middag ontwikkelde zich in de buurt van Voormezele een vijandelijke aanval. De vijand slaagde er in zich van het dorp meester te maken, maar in het begin van de nacht werd hij er door een tegenaanval weer uit gedreven. Later hervatte de vijand de aanval op de top.

Aan beide zijden van het kanaal van Ieper naar Komen de hele nacht plaatselijke gevechten.

Londen, 28 april. Officieel avondbericht. De wederzijdse bedrijvigheid van het geschut houdt aan. In de namiddag heeft de vijandelijke artillerie onze stellingen in het vak van Ieper zwaar gebombardeerd.

Londen, 29 april. Officieel: De vijandelijke aanval, die, naar gemeld is, zich gisterenmiddag in de buurt van Loker ontwikkelde, is door geweer- en machinegeweevuur afgeslagen.

De vijand heeft vanochtend met brisantgranaten en gasprojectielen op het gehele front van Meteren tot Voormezele een zwaar bombardement geopend. Thans ontwikkelt zich een infanterieaanval.

Berlijn, 28 april. De Lokal-Anzeiger meldt, dat de keizer op 26 april de Kimmelberg heeft bezocht.

Berlijn, 28 april. Onder de 6500 gevangenen, die bij de verovering van de Kimmelberg zijn gemaakt, bevinden zich de commandant van het 416^e Franse regiment met zijn drie bataljonscommandanten en de Britse bevelhebber van de versterking op de Kimmelberg, een majoor van de pioniers, met zijn officier van de generale staf, die zijn

vak juist aan de Fransen had overgegeven. Hoe taai zich de tegenstander verdedigt en hoe dapper de onzen vechten, bewijst het volgende voorbeeld. Een Duitse officier, door negen bajonetsteken gewond, werd nog levend door zijn kameraden gevonden. Hij had zich alleen tegen een overmacht van Fransen verdedigd, waarvan er 18 dood of zwaargewond om hem heen lagen. Het ijzeren kruis, dat hem de divisie commandant wilde uitdelen, heeft hij niet meer gezien. Hij was, voor het hem bereikte, overleden.

Londen, 29 april. De Manchester Guardian zegt in een hoofdartikel: De vijand is er niet in geslaagd zijn succes bij de Kimmelberg uit te breiden. Voormezele is in ons bezit, terwijl aan het zuidelijke uiteinde van het front in het Leiedal onze stelling verbeterd is. Sedert zaterdag is Loker heroverd en de pogingen van de vijand om het opmarsfront te verbreden zijn in elkaar gezakt. Tot dusver is dat goed nieuws, want als de wig die de vijand in ons front heeft gedreven smal is, moet hij met grote voorzichtigheid oprukken en dat zal ons tijd geven om onze maatregelen te treffen.

Londen, 29 april. De Daily Express meldt: Vrijdagavond liep het front van de geallieerden tussen Loker en het kanaal van Ieper bij Voormezele, waarna het een wijde zwenking maakte ten zuidoosten van Scherpenberg en De Klijte in de richting van het terrein ten zuidoosten van het Dikkebusmeer. Deze frontverandering was grotendeels het gevolg van het verloren gaan van Kimmel en niet van nieuwe aanvallen op de vlakte ten noorden ervan.

Londen, 29 april. De correspondent van de Daily mail bij het Engelse leger in Frankrijk seinde gisteren: In alle slagen zijn bepaalde brandpunten van strijd, nu eens dorpen, dan kerkhoven of molens. In de gevechten van de twee laatste dagen zijn het dorp Loker en het gehucht Voormezele zulke brandpunten geweest. Eigenlijk zijn het slechts puinhopen, maar als het rijke steden geweest waren, kon er

niet harder om geklopt zijn. Ze zijn tal van malen van de ene hand in de andere overgegaan en wie ze nu bezet houdt is onmogelijk te zeggen. Een heuveltje boven Voormezele heeft enige waarde en Loker is van enig belang voor de dekking van Scherpenberg, waarop de vijand het in dit vak vooral gemunt heeft. Toch zijn geen van beide van overwegend belang.

De vijand heeft in de gevechten om deze punten zware verliezen geleden.

Zaterdag seinde Reuters correspondent van het Britse front in Frankrijk: Dat de Duitsers de Kemmel hebben bemachtigd, maakt de situatie ter plaatse moeilijker, maar we moeten er ons voor hoeden, dit feit voor gewichtiger te aanzien, dan het is. Een maand geleden zag men met bezorgdheid de tijd tegemoet, dat de Duitsers, bij hun poging om het Engelse van het Franse leger te scheiden, door Amiens naar Abbéville zouden trekken. De verwezenlijking van die Duitse plannen is thans niet verder gekomen, dan ze toen was. Als wij onze overwinning bij Villers-Bretonneux stellen tegenover het succes van de Duitsers in Vlaanderen, dan valt de rekening van deze week voor ons zo slecht nog niet uit.

Een poging om de afgebroken heuvelreeks tussen Mesen en Cassel te nemen, het was duidelijk, dat niet anders dan dit het oogmerk van de eerstvolgende inspanning van de vijand kon zijn. We hadden de aanval dan ook dagen voordat hij wezenlijk loskwam, verwacht. Telkens opnieuw heeft de ondervinding in deze oorlog al geleerd, dat de partij, die over een meerderheid in getalsterkte beschikt, als ze haar mensenlevens zonder consideratie wil opofferen een zekere mate van plaatselijk succes kan behalen. De vraag is maar, of de opoffering van mensenlevens beantwoordt aan de waarde van het succes.

Toen Nogi Port Arthur nam, zegden militaire schrijvers, dat zulks was bereikt ten koste van zoveel mensenlevens, als geen Europees generaal ooit had durven opofferen. De Duitse aanvoering toont, hoe verkeerd zulks was gezien. Ze heeft de hellingen van de Kimmel met grijze lijken bestrooid als de bosgrond in de herfst. Ze wijst zegevierend op het handjevol overlevenden, dat de top bereikte. Maar wij blijven geloven, dat deze manier van oorlog voeren de uitslag in ons voordeel moet verhaasten en, ofschoon we het verlies van de Kimmel betreuren, wijzen we op de verliezen van de vijand. Wel poogt de vijand onze strijdkrachten zoveel mogelijk te havenen, maar daarbij doet hij het met de zijne nog veel meer. Hij strijdt thans om hellingen in te nemen, waarvan hij het beste gebruik van zijn meerderheid in getalsterkte kan maken. Maar het is grotelijks de vraag of hij, als hij die stellingen ooit bereikt, nog wel een numerieke meerderheid zal hebben overgehouden. Voor het overige heeft de Duitse tactiek van roekeloos mensenlevens opofferen, de vijand een flink aantal mijlen vooruit gebracht. Op de verantwoordelijke plaats heerst een geest van rustig vertrouwen. Het vertrouwen is zeer bemoedigend. Niet dat iemand beweert, dat hij onverschillig is over de terreinwinst van de vijand, maar men voelt het als de grootste factor in ons voordeel, dat de vijand zijn reserves opgebruikt.

Het bericht, dat Ludendorff dringend gevraagd heeft om een heel Oostenrijks leger, bewijst met welke slijtage het Duitse offensief is gepaard gegaan, want men zou zonder noodzaak deze troepen niet naar het Westen brengen.

Het gevecht aan de Belgische kust.

Londen, 28 april. Officieel. Bij de krijgsv verrichtingen aan de Belgische kust op 23 dezer zijn gesneuveld: 16 officieren; aan hun wonden gestorven: drie officieren, terwijl er twee officieren vermist worden. Gekwetst 29 officieren.

Van de manschappen zijn er: 144 gesneuveld; gestorven aan hun wonden: 25; vermist: 14; gekwetst: 355.

De oorlogstoestand.

In deze grote oorlog is al menige hoge berg bestormd, waarbij de Kimmelberg maar een molshoop is. Toch is zelden aan de verovering van een berg zo grote betekenis toegekend als aan die van deze heuvel. Niettemin, die betekenis moet nog in de toekomst blijken. Nieuwe grote operaties zullen eerst aan de bezetting van de hoogte – die van voorbereidend karakter is – betekenis moeten verlenen. Die nieuwe grote operaties laten op zich wachten en de rechtstreekse gevolgen van de val van de Kimmel zijn niet groot. Ze bestaan in een nieuwe verstrakking van de boog om Ieper, waar wel niet veel terrein mee gemoeid is, maar die de Duitsers zeer dicht bij Ieper brengt. Niettemin dient deze rectificatie de Engelsen om het gevaar voor aanvallen in de rug, door het verlies van de Kimmel verhoogd, te verminderen en om de val van Ieper zelf uit te stellen. Opmerkelijk is het, dat de Engelse berichten over deze nieuwe achterwaartse rectificatie het stilzwijgen bewaren. Geschiedt dit misschien, omdat er nog een verdere teruggang te verwachten is? Dat zou dan de enige aanwijzing in die richting zijn. Voor de rest wijst alles erop, dat Ieper niet voordat er een nieuwe slag geslagen is, zal worden prijsgegeven.

Van de rest van het front wordt slechts van plaatselijke gevechten melding gemaakt.

De grote slag in Frankrijk.

Havas meldt op 28 april:

De dag van gisteren was nuttig voor de Frans-Engelse legers. Na een besliste mislukking te hebben geleden in de streek van Amiens, kon een vijandelijke stormloop, ondanks de herhaalde aanvallen, ook in

Vlaanderen niet vorderen en werden de pogingen der Duitsers, om verder voorwaarts te dringen ten zuiden van Ieper, bedwongen.

Wel trachtte de vijand zich zijn vorderingen op de Kemmelberg ten nutte te maken, om de bres in het uitspringend frontgedeelte te vergroten, door een grote troepenopeenhoping en aanvallen van de uiterste hevigheid, maar de Frans-Engelse legers versperden hem de weg.

Op vrijdag had onze hardnekkige tegenstand zeer goede gevolgen. Nu eens verdedigend, dan weer tot tegenaanvallen overgaand, wisten de geallieerden, na de onvermijdelijke fluctuaties, de opmars der Duitsers tot staan te brengen. De verdediging der Engelsen was gelukkig bij Voormezele. Het dorp Loker, dat verscheidene wegen beheerst, en dat door de vijandelijke bevelhebbers zeer begeerd wordt, viel na de vierde stormloop in handen van de Duitsers, maar werd 's avonds heroverd.

De stellingen tussen Loker en De Klijte, die door de Fransen bezet werden gehouden, stonden bloot aan woedende aanvallen. Driemaal bereikten de vijandelijke massa's onze linies, driemaal weken zij met ontzaglijke verliezen weer terug. De vierde stormloop bracht hen tot in Loker, waar ze echter niet lang bleven. Een onweerstaanbare charge, waaraan de Engelse troepen ook deelnamen, bracht het dorp weer in ons bezit, waar wij ons handhaafden.

Na deze felle tegenslagen hield de vijand niet langer aan. De middag werd door geen enkele belangrijke actie in Vlaanderen en bij de Somme gekenmerkt. De vijand werd eveneens op de Avre teruggeworpen. In de sector van Hangard kwamen de geallieerden vooruit, en maakten zij talrijke gevangenen, ondanks de aanvallen der Duitse tanks.

Zo behaalden de Duitsers in Vlaanderen zowel als voor Amiens, slechts plaatselijke, tot dusver onbruikbare voordelen.

De weerstandskracht der geallieerden neemt met de dag toe. Overal bieden ze de vijand in een uitputtende stellingenoorlog met de geringst mogelijke krachten het hoofd, totdat de generalissimus het ogenblik gekomen zal achten, om tot de bewegingsoorlog over te gaan.

Wolff meldt, dat na het verlies van de Kemmelberg de verhouding tussen Fransen en Engelsen nog minder goed is geworden dan ze voordien was. De Engelse gevangenen verzoeken afgezonderd van de Franse gevangenen te worden ondergebracht, omdat het anders tot vechtpartijen komt.

Wolff zegt, dat bij de aanval op de Kemmelberg niets heeft doen blijken van de heerschappij in de lucht, die de Engelsen beweren te bezitten. Integendeel beheersten de Duitse vliegers al het terrein tot 10 km achter de gevechtseenheden.

Verder beweert Wolff, dat de Duitsers bij hun opmars koffers van Engelsen hebben gevonden, waarin een kostbaar Frans horloge en dergelijke voorwerpen. Wolff zegt, dat de Engelsen deze koffers hadden willen meenemen en ziet daarin een bewijs, dat de Engelse soldaten in Frankrijk plunderen.

Naar Reuter meldt, seint de correspondent van de Times bij de Britse legers in Frankrijk, dat de gevechten bij Loker en Voormezele nog voortgaan, waar troepen van de Britse eilanden vechten. Er hebben eveneens nog bittere gevechten plaats ten zuidwesten van Voormezele, waar Schotse en andere troepen een bos in handen wisten te houden, onder de vijandelijke aanvallen. Er is in deze

streken ongetwijfeld nog zeer harde strijd te voorzien en een ontzaglijk aantal kanonnen is van beide zijden opgehoopt.

Wolff meldt dat maarschalk von Hindenburg een telegram gezonden heeft aan de president van het Pruisische huis van afgevaardigden waarin het luidt: "Het stormenderhand veroveren van de Kemmelberg is een nieuw bewijs van de ongebroken aanvalskracht en van de overwinningswil van onze onvergetelijke troepen. Dat het vaderland de volbrachte daden erkent, zal voor de troepen een aansporing zijn om voor het geliefde vaderland een spoedige overwinning of vrede te bevechten."

Een draadloos telegram uit Lyon ontleent een en ander aan een artikel, volgens gegevens van dr. Muhlon in het Journal de Genève verschenen. Men weet, wie dat is. Zijn naam kreeg tegelijk met die van Lichnowsky algemene bekendheid. Ook dr. Muhlon, voormalig lid van het directorium van Krupp, had voor Duitsland bezwarende getuigenissen met het oog op het uitbreken van deze oorlog te boek gesteld. Mensen, die hem in die waardigheid hadden gekend, noemden hem een zenuwlijder. Nu is hij in Zwitserland.

Nu heeft hij het genoemde blad gegevens over de toestand in België verschaft. De mogelijkheid van de schending van de Belgische en de Nederlandse onzijdigheid was volgens hem voor de oorlog dikwijls het voorwerp van gedachtewisseling (in Duitsland). Muhlon spreekt dan over von Bethmann Hollwegs bekentenis in de Rijksdag, dat Duitsland zijn troepen België inzendend, onrecht deed, en over de latere Duitse beschuldigingen dat België niet eerlijk onzijdig was geweest. Om dit verwijt te ontzenuwen komt Muhlon met feiten aan, hem door zijn leiderschap bij Krupp bekend en waarmee hij wil aantonen hoe weinig België er aan dacht, de strijd tegen Duitsland op te nemen. Ook had België bij Krupp vier grote kanonnen van 28 cm voor de versterking van Antwerpen besteld. Even vóór de oorlog

vroeg de regering te Brussel Krupp, daar alle stukken niet aanstonds konden worden geplaatst, ze te bewaren. Er bestond voor België geen enkele reden om zijn geschut bij Krupp te bestellen, die, aldus deze oud-directeur der fabriek te Essen, van oudsher bij het Franse fabriekaats ten achter bleef, hetgeen iedere vakman, zelfs in Duitsland opperbest weet.

De schrijver zet dan nader uiteen, waarom België volgens hem de voorkeur gaf aan de Duitse boven de Franse fabriek en verhaalt verder, dat een poosje vóór de oorlog België nieuwe en bijzonder belangrijke betrekkingen met Duitsland had aangeknoopt. Hij gelooft, dat de Duitsers hun sporen zo diep in België hebben gedrukt, dat men zich met afschuw afvraagt, wat daarvan overblijft, wanneer ze daaruit wegtrekken.

De deportaties in België.

Hieronder delen wij de tekst mede van een nieuwe brief vol klachten en feiten, onlangs door de Belgische senatoren en volksvertegenwoordigers gestuurd aan baron von Falkenhausen, gouverneur van bezet België:

"Veroorloof ons u uiteen te zetten op welke wijze de rekwisitie van de arbeiders en hun wegvoering geschiedt in het etappegebied van België. De openbare opinie in Duitsland schijnt niet te weten, dat deze gesel België blijft teisteren: en waarschijnlijk is deze onbekendheid met de toestand niet vreemd aan de voortdoring van het lijden van onze ongelukkige medeburgers.

Inderdaad heeft een telegram van het Wolff-bureau, gedagtekend 22 februari 1918, gezegd:

"De zevende dezer heeft een draadloos bericht uit Lyon weer eens over deportaties in België gefantaseerd. Een hele reeks plaatsen

wordt genoemd, waaruit mannen op gewelddadige wijze zouden zijn weggevoerd. Ook zouden zich, volgens de jongste bekendmakingen, vrouwen en jonge meisjes bij de militaire controlebureaus moeten laten inschrijven.

Zulke bekendmakingen zijn niet uitgevaardigd. Deportaties hebben nergens plaatsgevonden. De aanwijzing van arbeiders in België geschiedt onder de gunstigste voorwaarden, zonder dat dwang uitgeoefend wordt. Vrouwelijk arbeidspersoneel wordt alleen op eigen verlangen en in geringe omvang voor landbouwdoeleinden gebezigd." (Het Vaderland, 22 februari 1918).

Deze tegenspraak is een ontkenning van onbetwistbare feiten. Het is waar, dat tot nog toe geen vrouwen en jonge meisjes opgevorderd werden; men heeft er zich toe beperkt een beroep te doen op de arbeidsters van goede wil en de angst onder de bevolking te wekken door een lijst te maken van alle vrouwen tussen 15 en 60 jaar.

Maar het is geheel in strijd met de waarheid te zeggen "dat het aanwerven van arbeidsters in België verricht wordt onder de gunstigste voorwaarden zonder dat er dwang uitgeoefend worden."

De waarheid is, dat de belofte afgelegd in naam van zijne majesteit de keizer in antwoord op ons vroeger verzoek niet in toepassing werd gebracht in het etappegebied. Nooit heeft men er opgehouden in massa te rekwisitioneren en te deporteren.

Wat meer is, de rekwisities en de deportaties zijn uitgebreid geworden tot de gebieden, als die van Bergen, die naderhand bij het etappegebied gevoegd werden, en daar nemen zij, in deze laatste tijden, een bijzonder kwetsend karakter aan, daar ze zich ook richten tegen de schooljeugd en tegen mannen op leeftijd. We zullen een ogenblik blijven stilstaan bij elk van deze drie fases.

Met duizenden zijn de mannen van de oude etappe, vooral in de provincie Oost-Vlaanderen, uit hun gezinnen gerukt en ze worden er nog uit gerukt door de militaire overheid: doch de deportatie geschiedt niet meer naar Duitsland, maar naar het bezette gebied in Noord-Frankrijk, zeer dicht bij het front, in een streek bij pozen blootgesteld aan het geschut der geallieerden en bezocht door de vliegers.

Hun behandeling verschilt in genen delen van de behandeling, die onze medeburgers ondergingen, welke naar Duitsland vervoerd werden, en die gekarakteriseerd wordt door de militaire dwang opgelegd aan mannen, wie het tegen de borst stoot te moeten meewerken aan een arbeid gericht tegen hun vaderland, welke arbeid, als het aanleggen van loopgraven, soms als indirecte medewerking kan worden gezien in het oorlogvoeren.

Ze werken meestal in de open lucht, blootgesteld aan de gure wisseling der jaargetijden, slecht gekleed en over het algemeen niet voorzien van reservekleding; ze zijn ondergebracht in gebrekkige barakken, geplaagd door ongedierte, gevoed met onvoldoende voedsel, dat hun familieleden en vrienden vruchteloos trachten aan te vullen door het toezenden van pakketten met eetwaren. Velen onder hen ondergaan dit regime reeds sedert 14, 15, 16 maanden, zonder hun geboortedorp terug te zien, zonder nieuwe krachten te kunnen putten in de schoot van hun gezin; want tot nog toe is het verlot, dat men in principe schijnt aangenomen te hebben, slechts voor enkele gedeporteerden toegepast. Het kan daarom niet anders of ziekten van nieren en maag, buikloop, tuberculose richten schrikwekkende verwoestingen aan onder deze gedemoraliseerde, verzwakte, bloedarmoedige arbeiders. Ze vallen bij honderden, bij duizenden. En wie valt, herstelt niet meer tenzij om naar de hospitalen vervoerd te worden, waar ze aankomen als geraamten, die 10, 20, 30 kg en meer verloren van hun normaal gewicht,

veranderd als ze zijn in echte menselijke ruïnes, gedoemd om verzwakt te blijven, ten gronde te gaan, om te komen.

Zo ernstig is de toestand, dat, naar het oordeel van de geneesheren, hij nog nadelige gevolgen zal hebben op talrijke generaties. Maar de openbare opinie weet er niets van, omdat het hier een bevolking betreft, die eng opgesloten zit in een gebied geheel afgesloten van alle verkeer en waar de opgelegde zwijgzaamheid elke noodkreet smoort. De uitgebreidheid van het kwaad kan men gemakkelijk vermoeden, als men in overweging neemt de beide volgende feiten, die luid genoeg voor zichzelf spreken. De gemeente Hamme aan de Durme (bij Dendermonde), die ongeveer 15.000 inwoners telt, had reeds, maanden geleden, meer dan 30 van zijn gedeporteerden verloren; en het is aan geen twijfel onderhevig, dat het aantal sterfgevallen niet opgehouden heeft te vermeederen. Een familie van de gemeente telt vier broers, die naar het noorden van Frankrijk vervoerd werden: van deze vier zijn er drie dood gebleven bij de arbeid en de vierde ligt in een hospitaal.

Onder deze omstandigheden moet het geen verwondering wekken, dat het gevoel van zelfbehoud de ongelukkigen aanzet om hun heil te zoeken in de vlucht, doch dan vallen represaillemaatregelen op de gemeenten, waaruit ze afkomstig zijn, en in sommige districten ging men er zelfs toe over de vrouwen gevangen te zetten om de mannen te achterhalen.

Dit deportatieregime, dat niet opgehouden heeft in zwang te blijven in de vroegere etappegebieden, is met intensiteit hervat in de streken rondom Bergen, sedert deze laatste bij het etappegebied gevoegd werden. Na het keizerlijk besluit had men de arbeiders, die opgevorderd waren voor arbeid in Duitsland, vrijgesteld, in aansluiting met de methode ook tevoren toegepast in geheel België, inbegrepen het gebied van het generaal-gouvernement en men heeft

echter de meesten onder hen opnieuw gevat en hen heengestuurd naar het noorden van Frankrijk, waar zij een al even betreuwenswaardige behandeling ondergaan.

Er zijn kampementen, waar het leven bijzonder zwaar is.

Te Tilloy werden 300 mannen ondergebracht in een schuur, die tot paardenlazaret had gediend en niet eens ontsmet werd. Ze verbleven er ongeveer drie maand en waren gedwongen tot zwaar werk, werden slecht gevoed, bleven zonder gemeenschap met hun familie en dus zonder hulpverlening. Velen onder hen hebben er dodelijke ziekten opgedaan en zijn er bezweken.

De opvoeding van mannen gebeurt in alle standen. Tot in de laatste tijden betroffen ze alleen de volwassenen in de volle bloei van hun leeftijd; de jongelingen en de al te oude grijsaards bleven gespaard.

Heden is het niet meer zo in verscheidene streken onderworpen aan het etapperegime.

Om uwe excellentie de gelegenheid te geven daarover te oordelen, zullen wij, bij wijze van voorbeeld, de toestand schetsen zoals hij onlangs ontstaan is in de streek van Bergen.

De militaire overheid heeft er in de eerste plaats alle jongelingen opgevorderd, waaronder vele minder dan 16 jaar oud zijn en beschermd worden door de Belgische arbeidswet. De inlijving geschiedde de 25^e januari ll. (De adressanten geven in een bijlage de lijst der leerlingen van de voornaamste scholen van het district Bergen, die werden opgeroepen en vervoerd: in de lijst staan de namen, de geboortedata en de klas van iedereen).

Uwe excellentie zal opmerken, dat het atheneum van Bergen 33 leerlingen leverde, het college der jezuïeten 41, de normaalschool 9,

het instituut Sint Ferdinand te Jemappe 29, de middelbare school 33. Deze laatste twee inrichtingen behoren tot het middelbaar onderwijs van de lagere graad, dat doorgaans zeven studiejaren telt, vier lagere en drie middelbare. De leerlingen worden in het eerste jaar van de lagere graad op zesjarige leeftijd aanvaard. Onder de gedeporteerden zijn er een groot aantal leerlingen uit de lagere klassen van de middelbare sectie: kinderen, werkelijk kinderen, die geen enkel ambacht aangeleerd hebben, die nooit hadden arbeid te verrichten ...

Met angst vroegen de ouders zich af tot welke dwangarbeid zij zouden verwezen worden: uit de eerste mededelingen moesten ze reeds vernemen, dat ze belast zijn met het afladen en vervoeren van zware koopwaren! Men legt dus aan deze jonge leerlingen een werk van lastdragers op! Als ze nu nog maar naar huis mochten komen op het einde van de dag, zich verwarmen aan de huiselijke haard, zich verwijderd houden van verderfelijke omvang, een goede opvoeding genieten! Daar is geen sprake van. Men stuurde ze naar Douai, op 15 km afstand van het front, waar ze blootgesteld zijn aan de oorlogsgevaar en onderworpen zijn aan het kazerneregime.

De deportatie heeft reeds zo veel slachtoffers gemaakt, dat de ouders de ernstigste en de meest gegronde vrees hebben omtrent de gezondheid van hun kinderen.

De wijze, waarop de inlijving geschiedt, is niet van die aard om ze gerust te stellen omtrent de behandeling, die de kinderen achteraf zullen moeten ondergaan. De jongelingen werden verzameld op het plein van de cavaleriekazerne. Het onderzoek ving aan om 2 uur en duurde tot 7 uur, bij een zeer scherpe koude: men nam er 265 op de 600. Ze werden naar de infanteriekazerne overgebracht, waar ze moesten overnachten. Er was geen vuur gemaakt in de kamers, er waren geen eetwaren.

De militaire overheid bekommert zich niet om het ravitailleren van de opgevorderde mannen, zolang ze zich nog niet op het arbeidsterrein bevinden. Ze laat die zorg over aan een plaatselijk comité, dat uit Belgisch initiatief tot stand is gekomen om hulp te verschaffen aan de gedeporteerden. Dit comité heeft hen de soep bezorgd 's avonds, en 's anderendaags de morgenkoffie, alsook enig voedsel voor onderweg. Dit laatste was een goede voorzorgsmaatregel; want de mannen moesten de hele dag in de trein doorbrengen: ze moesten de dinsdag 26 februari om 8 uur 's morgens in een trein, die niet verwarmd was, ze vertrokken eerst 's middags en kwamen diep in de nacht op de plaats van hun bestemming.

Na de rekwisitie van de jongelingen was het de beurt aan de meer bejaarden: de 28^e februari werden 1200 mannen opgeroepen, waaronder er veel waren, die de 50 reeds overschreden hadden.

Na het gebruikelijke onderzoek behield men 250 mannen, die men naar de kazerne leidde en 's anderendaags samenbracht om ze naar Douai te sturen. Het weer was nog guurder dan de 25^e februari, de koude nog bijtender. Geen verwarming in de kazerne, noch in de spoorwagens, waarin ze vervoerd werden. Ze waren in de trein de zaterdag om half acht 's morgens: ze vertrokken eerst in de nacht van zaterdag op zondag. Gedurende ongeveer 24 uur bleven ze in de wagens geblokkeerd, zonder te kunnen bewegen, terwijl de koude nijpend was en de levensmiddelen ontbraken. God weet wanneer en hoe zij tot plaats van hun bestemming geraakten.

Over het algemeen wordt het vervoer van de gedeporteerden gekenschetst door dit gebrek aan zorg voor de gezondheid. Dit gebrek openbaart zich op verschillende wijzen: verzending van de mannen in beestenwagens, buitengewone traagheid ondanks het gure tijdstip.

We hebben gemeend, excellentie, dat het onze plicht was u in kennis te stellen met een toestand, die men niet schijnt te kennen in Duitsland en die niet alleen de regels van het volkenrecht en de internationale traktaten, doch ook de menslievende gevoelens ontkent. We kunnen niets anders doen dan onze vroegere protesten herhalen en de hoop uitdrukken, dat u er al de aandacht aan zult wijden, die gewettigd wordt door de ernst van de toestand. Het is trouwens niet mogelijk ongevoelig te blijven voor het lot van deze ongelukkige bevolking, die men wegvoert in betreurenswaardige omstandigheden en meer bepaald van deze jongelingen, wiens ouderdom, bezigheden en gezondheid hen behoorden te sparen voor dwangarbeid en deportatie, even zo goed als de beschermende plichten van hun ouders en de protectie van de Belgische wetgeving op de arbeid hen behoorden te behoeden.

Vlamingen in Duitsland.

Dr. Borms, het lid van de Raad van Vlaanderen, dat indertijd door het Belgisch gerecht te Brussel aangehouden werd en door de Duitsers weer op vrije voeten gesteld, verhaalt in "Het Vlaamsche Nieuws" een en ander omtrent zijn "vierde" verblijf in de Duitse hoofdstad. In een slechts matig bijgewoonde vergadering van de "Deutsch-Flämische" hield hij een redevoering, die hij 's anderendaags, 27 maart, mocht herhalen in de grote vergaderzaal van het Pruisische huis van afgevaardigden, waar een groot publiek bijeen was om te luisteren naar prof. Eucken, de Nederlanders uit de aanvang van de oorlog genoegzaam bekend.

Dr. Borms wijst er zijn geestverwanten op, dat het van groot nut zou zijn een reeks volksvergaderingen te beleggen in de grote steden van Duitsland. Deze vergaderingen zouden moeten uitgeschreven worden door een bestendig bureau van Vlaamse werking in Duitsland en door een vertegenwoordiging der Vlamingen in Duitsland.

"Vooral Duitsland, zegt hij, dat de grote paladijn van Vlaanderens recht moet zijn op de vredesconferentie, hebben we te bewerken; we moeten het Duitse volk, evenals Marnix van Sint Aldegonde in 1577 op de Rijksdag te Worms, klaar voor ogen houden: "Germania, tua res agitur!"

Veldpostbrieven boven 50 gram (pakjes) en postpakketten naar de Duitse troepen aan het westelijk front en van het grote hoofdkwartier, evenals aan tot het leger behorende personen in het gouvernement-generaal België en in Luxemburg zijn, na geruime tijd, terug toegestaan.